

«Այս հիմքերի շարքում, վերջացնում է յօդուածագիրը, գլխաւոր աեզն է բռնում և խղճի ազատութեան հարցը՝ այն հասկացողութեամբ, որպէսին Արևմտաբի բոլոր լուսաւորուած մէրութիւններէ մէջ ընդունելութիւն է գտել, և որը կարելի է իրագործել առանց ուղղափառ եկեղեցու արժանաւորութիւնը նուազեցնելու»:

— Այն հանգամանքը, որ շատ թեմերում քահանաներն իրենց գործերով հեռանում են ծուխերից, որով և ժողովուրդը մնում է առանց քամերդութեան, իւր վերայ է դարձրել թեմական իշխանութիւններէ ուշադրութիւնը: Այսպէս, Սամարայի թեմակալ առաջնորդն առաջարկում է կոնսիստորիալին—հրամանագրել գործակալներին, որպէս զի նորա այլ ևս իրաւունք չաան աօն օրերը ծուխերից հեռանալու մի քահանայ ունեցող եկեղեցիներէ բոլոր քահանաներին, և նոցանից էլ ստորագրութիւն առնեն, որ կիւրակէ կամ աօն օրերը իրենց ծուխերը չեն թողնի: Իսկ հակառակ գէպքում այդպիսիները խիստ պատժի կենթարկուին: Նոյնանման զձեռն է եղել և Վլատիկ կոնսիստորիալում: մինչև որ քահանաները թեմական իշխանութեան շնորհայցնեն հարեան քահանաների ստորագրութիւնները, որ նորա համաձայն են իրենց ծուխերը հովուելուն իրենց բացակայութեան միջոցին՝ իրաւունք չունին արձակուրդ խնդրելու համար զիմել թեմական իշխանութեան: Եկեղեցու սպասարանները պէտք է ներկայացնեն հարեան նոյնպիսի դպրներէ կամ ձխականներէ ստորագրութիւնները, որոնք բաւական չափով ծանօթ են եկեղեցական կարգերի հետ, թէ սքա համաձայն են առաջինների բացակայութեան միջոցին նոցա պարտականութիւնները կատարելու:

— Պոպլի թեմական իշխանութիւնը հրամանագրել է քահանաներին, որ պատկի խորհուրդը ցերեկը կատարեն, ինչպէս նախատեսուած է գործակալներէ համար բարձրագոյնս հաստատուած կանոնագրութեան 19-րդ յօդուածում: Այսպիսի հրամանագրութեան պատճառն այն է, որ շատ տեղերում հարսն ու զեւսն բերում են եկեղեցի երեկոյեան: մինչև այդ ժամանակը հարսանքաւորները կերտխումի ետեկց են ընկած լինում և եկեղեցի են դալիս բոլորովին հարբած և իրենց կորցրած դրութեան մէջ:

— Նիմեկօրօղի թեմի մե զեւղի երէցիսիսան դիմում է թեմակալին, որ թոյլ տայ վաճառի օրերը Տիրամօր պատկերը վաճառանոց դուրս բերելու, որովհետև եկեղեցին կարօտութիւն ունի, և յարակցում է, որ այս սովորութիւնը նախկին ժամանակներում եղել է, իսկ այժմ խախտուած է: Առ այս թեմակալը պատաս-

խանում է, որ ինքը շատ սրտի է այդ սովորութեան խախտուելուն համար, որ վաճառանոցում լինում են տմեն տեսակի մարդիկ՝ պատկերը յարգողներ և անպատուողներ, ուրեմն վայ թէ պատկերի վաճառանոց հանուելը դարձապէս թեմական տեղիք տայ: ուստի աւելի բան այն է, որ քահանան աօն օրերը եկեղեցուց սուպակաս լինի, մաղթանքներ կատարել, որպէս զի ժողովուրդը եկեղեցի դայ: այսպիսով թէ ժողովուրդը կհոպուի եկեղեցու հետ և թէ եկեղեցին իւր արգելանքները կատանայ ժողովուրդից:

— Պենդէնի շրջանի բարոյիչ Կոստանգին քահանան «Перк. Вѣст.» շարաթաթեթում «Նաւատ փոխել տալու ազատութիւնը» վերնագրի տակ անգլիական Աստուածաշունչի ընկերութեան դէմ մի յօդուած է գրում: Այդ յօդուածում քահանան մէջ է բերում ընկերութեան մէջ ծառայող մէկի խօսքերը: Ծառայողն ասում է, որ ինքն այդ ընկերութեան մէջ ոտք է դնում այն անխալութեամբ, թէ մի շատ բարի գործ է անելու՝ տարածելով Աստուծոյ շունչը խաւոր տեղերում: ստիպյն քիչ անցած մնում է բոլորովին յուսախար, որովհետև այդ ընկերութեան բոլոր անդամները ազանդաւորներ են և շատնգլիսներ, և իրենց շատնգլիս վարդապետութիւնն են տարածում ուղղափառների մէջ: նորա ուղղափառներին չեն սերում և եթէ ընդունում են իրենց ընկերութեան մէջ, այդ էլ իրենց ազանդին դարձնելու համար է: Իսկ եթէ դլուխ չբերեն, ուղղափառներին յետ են թողնում, իրենց մարդկանց ամեն արտանութիւններ տալիս:

Իրենց ազանդակիցներին նորա մեծ ուճիկներ են հատուցանում և ընդհանրապէս այդպիսի զբաղմաններէ հետ իրենց ազատ են պահում, ամեն զազանիքներ յայտնում են թէ նամահներով, թէ բերանացի: այն ինչ ուղղափառների հետ շատ սառն են վարուում, և ժամանակ առ ժամանակ էլ ծաղրում են ասելով, թէ զուք քահանաների և երեսութիւնի եկեղեցու պաշտպաններ էք: Այս պատճառով է, որ ուղղափառներից այդ ընկերութեան մէջ քիչ ծառայողներ կան, որովհետև ընկերութեան նպատակը ուղղափառութեան դէմ է ուղղուած, և ես էլ այն համոզման եկայ, որ մինչև նոցա ազանդը չընդունեմ՝ ծառայութիւնիցս օդուա չի լինի ինձ:

Քահանան այս խօսքերի աթիւ խորհրդածութիւններ է անում: նա էլ պնդում է, որ անգլիական ընկերութեան նպատակը ուղղուած է ուղղափառութեան դէմ և առաջարկում է, որ թեմերում դանուող բոլոր զբաղմանանոցները սինօդական հրատարակութեամբ լայն տեսած Ս. Վերքն առնեն և ծախեն, քանի որ այս հրատարակութեան ղէջ ամենօրեայ ընթերց-

նույն ժամանակ ցուցակ է դրուած, այն ինչ անդիական ընկերութեան հրատարակութիւնը այդ ցուցակը չունի և այդ հրատարակութիւնը գնացը չի խմանում թէ էլ լուր կամ տօն օրերին ինչ ինչ կարգերն են կարգացուելու:

Քահանան տուժ է, սր հերձուածոյն ու ազանգաւորը քարոզիչներ են՝ այս բաւերը նոյն իմաստն ունին. այնպէս որ Սուսանտանում հերձուածոյ կամ ազանգաւոր լինել առանց քարոզութեան՝ անհասկանալի է:

Ահա այսպիսի քարոզութեան հետեանք է, որ այսօր Սարատովի նահանգի գաւառական նուազիտի քաղաքի 17 հազար ընտիրներէն միայն 5000 են ուղղափառ: Կնքը քահանան մի երկատարզի ուղղափառ եկեղեցու դերին է ընդունում, բայց ահա երկատարզի ազգականները փայտերով յարձակում են քահանայի տան վերայ, պահանջելով, որ երկատարզին երբեք վերագարծնէ. քահանան չի համաձայնում, իսկ ուղղափառութիւն ընդունելուց երկու ժամ անց երկատարզը բոլորովին ջարդուած, արխուլուայ եղած իւր ժամն է վազում: Ծեծողները իւր ծնօղներն էին և ազգականները:

— Церк. Вѣстанкѣ ցանկատուում է կրկին այն դժարարութիւնները դէմ, որոնց հանդիպում են ուսու միսիոնարները արևել. նահանգներում՝ Քուրբաստանում: Նոքա իրենց քարոզութեան համար ընտրած ասպարէզներում չունին բաւականաչափ եկեղեցիներ՝ համեմատած մղիթներէ թուի հետ: Օրէնքուրդի միսիոնարական յանձնաժողովը վերջին հաշուին նայելով, Աւրալի շրջանում մըզկիթները քրիստոնէական ասճարներէն շատ են, իսկ հօգաններն քնակալաչրերում եկեղեցիներ չկան իսպառ: Հատ յաճախ միսիոնարներն իրենց պարտականութիւնները կատարելու ժամանակ այնպիսի խոչընդոտներն են հանդիպում, որպիսիներէն ազոտ է այլաիրան հոգևորականութիւնը: Զարայ-կարեան շրջանի քարոզութեան հաշուից երեւում է, որ Լամանիքը և միսիոնարները հաւատար չափով չեն օգտուում անդախան իշխանութիւններից: Լամաներն ուր որ կամենան գնում են, ազատ կրթեցնելու թեան համար ստանալով հարկաւոր թղթեր, իսկ ուղղափառ միսիոնարները ժողով էլ հողին են ճարում ձիաններ, և այն ոչ ամեն տեղ:

Միսիոնարները մի այլ դժուարութիւն էլ են ցոյց տալիս: Տոմսիկ թեմում նորագարծներն իրենց հեթանոս եզրայրակիցներէ կողմից միշտ ճնշման են ենթարկուած: Հատ անդերում նորագարծները սովամահ լինելու վտանգի մէջ են: Ինչպէս օրինակ, կերպիզները՝ որովհետեւ բաժանուելով այն հատարակութիւնից, օրին առաջ անդամ էին, զրկուած են թէ իրենց հողից և թէ կարողութիւնից:

Հատ անդերում էլ հենց զի դախան կառավարութիւնները իրենք են միսիոնարներէ դուրսը դժուարացնում նորանով, որ թեյլ են տալիս չմիջառուածի մի միջառուած կնոջ կնութեան առնելու:

— Մի միսիոնարի հարցերն, թէ ինչպէս վարուի միջառուել ցանկացող այն չինացիներն և կորէացիներն հետո սրանք կրօնական գիտելիքներէն բոլորովին անտեղեակ են: Բշարովեշչենակի եպիսկոպոսը պատասխանում որ եկեղեցին իւր ծոյն է ընդունում ոչ միայն Քրիստոսի հողով կատարեալներն, այլ և մեծ մասամբ նոցա՝ որոնք ձգտում են այդպիսի կատարելութեան: Սարաելի որ վայրենին կամ կասպաշաք բոլորովին մաքրուեն և աշուտացած ձգտումներով քրիստոնէութիւն ընդունեն, այդ նշանակում է, պահանջել, որ նոքա իրենց՝ շատ տարիներէ ընթացքում հեթանոսացած հողին միանդամից արմատով հանեն դէն ձգեն, և նոր մարդ դառնան, որ անկարելի բան է. իսկ—մինչև որ չինացին կամ կորէացին մեր պահանջած կրօնական գիտելիքները չունենան՝ չը միտենք, —անէր նշանակում է դատապարտել նոցա ցմահ մնալու կողմիս և կորուտալը հեթանոսութեան մէջ, կարելիութիւն չը տալով նոցա, մինչև իսկ դէթ կեղտոտ ձեռքերով շօշափելու Տիրը հանդերձ ծայրը. ուստի և այդպիսիներէն հարկաւոր է միտել, որչափ որ քրիստոնէական հաւատից քիչ ծանօթութիւն ունենան*:

ԿԻՐՈՒԻԿ ԵՎ ԴԵՅԻ

„НОВОСТИ“ լրագրի (225) Բերլինի թղթակիցը «Փոթարիկ մի բաժակ ջրի մէջ վերնադրով մի յօղուածում նկարագրում է, թէ Գերմանիայում ինչպիսի նշանակութիւն ունի այն հանդամանքը՝ արդեօք Սարագուրդի համալսարանի պատմութեան ամբիսնից կաթոլիկ մարդ կդատախօսէ, թէ քողքակալ:

Յիշեալ քաղաքի համալսարանում նոր պատմութեան համար երկու ամբիսն է դրուում, որոնցից մէկը այսուհետեւ պէտք է բանէ քողքակալ դիտնական, իսկ միւսը կաթոլիկ, և կաթոլիկ դատախօս հրաւիրուած է Վենարոնի* նշանաւորադոյն առաջնօրդներէն մէկի որդին՝ քան եօթը տարեկան Հայսնը: Կառավարութեան այս կարգադրութեան դէմ առաջին ազգու բողոքողը եղաւ նոյն համալսարանի փիլիսոփայութեան ֆա-

* Տարօրինակ շքանշան միսիոնարիս խոհուրդի:

** Կարդիկական կուսակցութիւնը Գերմ. պետական ժողովի մէջ:

հուշե՞տը որն առանձնապէս զայրացած էր նորա համար որ ամբիւնը արուած է մի այգպիտի երիտասարդ և անվորձ զիանահանին: Այս կարգազրուիչները բոլորեցեան նկատում են իբրև կաթոլիկ «Կենտրոնին» մատուցած կաշառք: որ նպատակ է աւելի զօրայնելու անբարեացակամ վերադերժուող զէպի կառավարութեան զիտաութութիւնը: Այն ինչ, ո՛չ ֆակուլտէտի բողոքը և ոչ էլ հասարակութեան խիստ վերաբերմունքը կարողացան կառավարութեան միջնը և կարծիքը փոխել տալ: Այսին ինքը առանձին հեռագրով հանգիստուող կերպով իւր սեփականութիւնը յայտնեց Հայանի նշանակուելու առթիւ: Աթոլիկները ըստ երևութիւն ցնձութեան մէջ էին: Ստրաղբուրդի եպիսկոպոս զր. Քրիշէլը Ստրաղբուրդի կաթոլիկ սեմինարիայի սաներին գրեց, որ երկտասարդ պատմագէտի դասախօսութիւններին յաճախեն. կաթոլիկ մամուլը քիչ էր մտնում, որ Հայանին հոնմար հրատարակէ: Ամեն ինչ վկայում էր, որ կառավարութեան քայլը՝ հաճոյ լեւնել «Կենտրոնին» — իւր հարկաւոր աղղկութիւնը ունեցաւ: որ այժմ կարող կենտրոնինն է այս ծառայութեան համար երախտագարտ չը մնալ:

Բայց, շատ չանցած, քամին ուրիշ կողմից է սկսում փչել: Պատահմամբ յայտնուում է, որ նոյն Հայանը քանի տարի առաջ Հռոմից և կաթոլիկութիւնից անջատուող նախկին եզուիտ կամ Հէնոսթրեօսին, որն այն ժամանակ Բերլինի հակակաթոլիկական մի լրագրի՝ «Tägliche Rundschau» — խմբագրի էր, առանց ստորագրութեան մի յօդուած է ուղարկել ընդդէմ «անդրլեոնականներին», որ և ապուեց: Այս հազամանքը քաւահան էր, որ Հայանի կաթոլիկ բարեկամները նորանց երես զարձնէին, որոնց օգնութեան նա կարօտ էր: Որչափ մեծ էր կաթոլիկներին նախկին բաւականութիւնը, կրկնապատիկ մեծ եղաւ և նոցա հիասթափութիւնը: Թէև նորա ընկերները աշխատում էին սոփեստարանել, որ նա այդ յօդուածը զրելու ժամանակ անփորձ էր, որ նա այժմ կաթոլիկ է: Եւ այն և այնպէս փաստը մնում է փաստ. նորա զիանահան աշխատութիւնների մէջ հաւատարիմ կաթոլիկին պատիւ չըբերող դատողութիւններ և մտքեր գանուեցան: Իւր մի խոշոր պատմական աշխատութեան մէջ Հայանը գրում է, որ Լուսնը իւր ժամանակի ամենախոշոր գերմանացին էր. ընդհանուր պատմութեան մասին նորա ունեցած մի աշխատութիւնն ևս կաթոլիկութեան հայեցակէտով պակասութիւններ ունի:

Նւ այս բոլորի հետեանքն այն եղաւ, որ Ստրաղբուրդի եպիսկոպոսը նոյն սաներին գրեց, որ չյաճախեն Հայանի դասախօսութիւններին. կաթոլիկներն էլ ատամներ էին կրճատացնում

Հայանի վերայ, որը մի ճշմարտախօս անդրուշտութեամբ յօդո ցնդեց կաթոլիկ եկեղեցւոյ ներկայացուցիչներին շատ ու շատ յօդուած:

— Քերմանիա լրագրի Հռոմի մի թղթակիցը հաստատապէս հերքում է պապի առողջութեան նկատմամբ երաժ մահանգնուածացող լուրերը: Պապի աւագ բժիշկ պրօֆ. Լանքօնի ասում է, որ պապի կաղժուածքը բարձրովին առողջ է: Քանի որ պապը, չնայած իւր զաւաւանալ հասակին, կարողանում է քարասուղար Բամպոլայի ամենօրեայ զեկուցումները լսել, որ անուժ է մօտ մէկ ժամ յետոյ ընդունել կրօնական կարգի եր քարասուղարներին և տալ ուրիշ շատ անկեղբութիւններ: հակամալի է, որ պապի ոյժից ընկնելու մասին խօսք անգամ չի կարող լինել:

Գորահարաւանի «НОВОСТН»-ի նեապոլի թղթակիցը հակաեմբերել 20-ից հաղորդում է, որ Պապի առողջութիւնը շատ վատ է. այդ ընտել չեն կարող հերքել և Ա. աթիկանի լուստեաները՝ աղատամիտներ, թէ պահպանողականներ: Գծուար թէ, ասում է թղթակիցը, Պապը մի սուր հիւանդութեամբ բանուած լինի, այն նա մտաւորապէս և մարմնապէս ծերութիւնից և յամառ աշխատութիւնից է ուժասպառ եղել: Նորա այնպիսի ցաւտի զրութիւնը կարող է տարիներ շարունակուել և քաղաքական գրութեան նկատմամբ էլ երկիւղ առաջ բերել: Այդ գրութիւնը կարող է յաջորդի քննութեան համար ևս նշանակութիւն ունենալ:

— Հռոմից հեռագրում են «Berliner Tageblatt»-ին, որ Ա. աթիկանը ըստ երևոյթիւն լրջօրէն որոշել է 2ֆրատամում զիպլոմատիքական ներկայացուցչութիւն ունենալու: Հարց գնել է Երզնէ Եւրոպական անթութիւններին հաղորդուել է, որ եթէ վերջնականապէս ընդունալի այն սկզբունքը՝ թէ անթութիւններն իրենց հպատակները վերայ առանձին հովանաւորութիւն ունենան, այն ժամանակ Ա. աթիկանը նոյնպէս մտածում է 2ֆրատամի հետ առանձին քաղաքական յարաբերութիւն հաստատել: Բնչպէս յայտնի է, այս հարցը մի անգամ արգէն դարձեցրած էր, և Ա. աթիկանը զիջեց, Քրանտիայի կողմից լինելիք ընդդիմութիւնը ի նկատի առնելով:

ԱՆՔԻԼԱՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ընդլօ. Տրանսպալեան պատերազմը իւր զոյւթեան երկամեակը բոլորեց սեպտեմբերի մէջ, բայց մինչև օրս էլ բոլորի համար նորա վախճանը մնում է մի հանելուկ, որի վերայ այնքան զլուխ են ցաւեցնում քաղաքագէտները: Այդ պատերազմը իբրևամբ շոշափում է անգլիական աղղ պատերը, որն այդ չարաբաղդ պատերազմի պատճառաւ ընկաւ ամբողջ մարդկութեան աչքում: Այդ պատերազմը անգլիական եկեղեցակա-

նութիան մէջ և ոչ շարժում առաջ բերեց, որն արտայայտուեցաւ Նորիկ արքեպիսկոպոսի հոլոսիան թղթերում. դեցանով նա իւր հօտին կոչում է անում՝ զինքն այգաշխարութեան և աղօթչի: Բացատրելով, որ ազգերի վեճակը անմիջապէս Աստուածային նախանձամութիւնից է կախում, որը կառավարել թէ երկնցում և թէ երկրի վերայ, նա ասում է, «Եթէ Աստուած Աստուած է ոչ միայն անհասնելի, այլ և ազգերի, եթէ ազգերն իրենց վարժուելի և քննութեան համար պատասխանատու են Աստուծո առաջ: — այն ժամանակ մեզերի համար պատիժ նոցա ստանում են այս կեանքում, որովհետև ազգերը անզր—դեբեզմանեան կեանք չունին: Առտի և անդիւստիան ժողովուրդը պէտք է պաշտօնաբէ և քաւէ իւր մեղքերը, որպէս զի այդ հպարտ և հարստացած ազգը ստիպուած չլինի սպաղայում կրկին անգամ ստորացումն ամենուր:»

— Անդիւստում սովորական եկեղեցական ժողով գումարուեց այս տարի Բրայտոն քաղաքում, Այգպիսի ժողովներ ամէն տարի են գումարում. ըստ որում ժողովատեղի են լինում, կարգով, այնպիսի քաղաքներ, որոնք տեղական — կրօնական կեանքի կենտրոն են կազմում:

Այսպիսի ժողովներն մասնակցում են բարձրաստիճան հոգևորականներ, պիտական մարդիկ, պատիեառներ, եկեղեցիներ ևւազ քահանաներ, հոգևոր հեղինակներ, երկրի եկեղեցական — կրօնական գործերով քիչ շատ հետաքրքրուողներ:

Եկեղեցական ժողովներն այսպիսի կազմը մեծ նշանակութիւն ունի երկրի կրօնական կեանքի համար, և թէպէտ նոցա սրտումները կանոնադրական ոչ մի ոյժ չունին, բայց սրպէս արտայայտութիւն հասարակաց կարծիքի — առանց ներգործութեան չեն մնում երկրի եկեղեցական կրօնական կեանքի ուղղութեան համար:

Այս տարուայ Բրայտոնում գումարում ժողովը մեծ յաջողութիւն ունեցաւ՝ թէ ժողովականների բազմութեամբ և թէ մասժողութեան առարկաների արժանաւորութեամբ:

Ժողովի բացումից մի քանի օր առաջ հին Բրայտոնը կենդանութիւն ստացաւ, որովհետև ամէն կողմերից եկող գնացքները հոգևորական մարդկանցով լցուած էին զալիս: այնպէս որ երկաթուղու վարչութիւնը կարող էր վազաններում «հինգ հոգու տեղ» խօսքերը փոխարինել «հինգ հայրերի տեղ» խօսքերով:

Տեղական իշխանութիւնները միջոցներ ձեռք առին արժանաւոր հիւրերին պատուով ընդունելու համար: Նկատելի էր, որ եկեղեցական ժողովը մի կենդանի և կարևոր դործ էր, որը հետա-

քրքրում էր ոչ միայն քաղաքի բնակչութեանը, այլ և բոլորին:

Ըստ սովորականին ժողովը բացուեց աղօթքով. մի քանի եկեղեցիներում խառն բազմութեան ներկայութեամբ ժամերդութիւն եղաւ: Մեծ բազմութիւն կար այն եկեղեցում, ուր ժամատողը Լոնդոնի ճարտարախօս եպիսկոպոսն էր: Նորա քարոզը — Աստուծոյ արքայութիւնը խօսքի մէջ չէ, այլ ոյժի — բոլորի վերայ մեծ ազդեցութիւն թողեց:

Անդիւստիան եկեղեցւոյ պատմութեան վերայ մի հայեացք ձգելով՝ նա ցոյց տուեց, թէ ինչպէս սա բարձրաններին դարձի բերելով, ծաղկման բարձր շրջանին հասաւ, ձգեց պատական իշխանութիւնը և մարդկութեան լուսաւորութեան և քրիստոնէութեան տարածման համար զօրեղ գործունեից մէկն եղաւ: Ինչո՞ւ համար այդ եկեղեցին այն չէ, ինչ հարկաւոր էր որ լինէր — ի պատասխանի այդ հարցին նա ասաց, որ միութիւնը պահան է, եկեղեցին չունի մի որոշ եկեղեցական ինքնազիտակութիւն, եկեղեցին որոշ չափով պետութեան կողմից ճշման է ենթարկուած: Այս պրկաս կողմերը լրացուելուն պէս կարելի է յուսալ, որ եկեղեցին աւելի ու աւելի կճաղկի:

Ժողովի բացման միջոցին նախադահող եպիսկոպոսը յիշեց, որ եկեղեցւոյ մի քանի նշանաւոր առաջնորդները շատ ժամանակ չէ ինչ մեռել են, որ եկեղեցին մեծ կարիք ունի մարդկանց:

Ապա մի քանի շարադրութիւններ կարդացուեցան, որոնց մերնադներն էին. «Կարելիութիւնները և վառնդները նոր դարում», «Ժողովրդական կրթութիւնը և նորա պէտքերը», «Եկեղեցւոյ իշխանութիւնը», «Հոգևորականութեան նիւթական ապահովութիւնը» ևլն: Եկեղեցւոյ միութեան համար խօսեց Լորդ Հալլֆորտ, որ ասաց թէ եկեղեցւոյ միութեան դադարը համարիտներն մեծ բազմութիւն ունի:

ՀՐԷԱԿԱՆ ՀԱՐՅԸ ԱՆՅՅԱԼ ՀՐԷԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒՅՑ ԸՆԹԱՑԻՈՒՄ: *

Հրէաների արտաքին քաղաքական դրութիւնը միւս ազգերի շարքի մէջ, անցեալ տարի, ոչ միայն չի լուսացել, այլ ընդհակառակը շատ վատացել է:

* Յօդուածի առաջին երկու պարբերութիւններ մեզ համար առանձին հետախոսական կողմ ունեին, ուստի համառօտաբար եղաւ ընդհանրապէս կ ե տրուած: